

**Kaupunkisuunnitteluviraston
Toimintasuunnitelma
vuosille 2011–2013**
Toiminnan perusta ja keskeiset tehtävät

Kaupunkisuunnitteluviraston toimintasuunnitelma vuosille 2011–2013

Toiminnan perusta ja keskeiset tehtävät

Kslk 20.1.2011

© Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2011

Toimitus: Outi Karsimus ja Leila Koivulehto

Kuvat: ks. kuvatestit, Arja Kasanen

Kansikuva: Kaupunkimittausosasto

Kartat ja taitto: Sari Yli-Tolppa

Graafinen suunnittelu: Niklas Lähteenmäki

Julkaisusarjan graafinen suunnittelu: Timo Kaasinen

Pohjakartta: © Kaupunkimittausosasto, Helsinki 012/2011

Paino: Edita Prima Oy 2011

ISSN 0787-9024

ISBN 978-952-223-923-5 (nid)

ISBN 978-952-223-924-2 (PDF)

1 Toiminnan perusta	5
1.1 Yleistä	5
1.2 Ydintehtävät	5
1.3 Asiakkaat	5
1.4 Toiminta-ajatus	7
1.5 Arvot	7
1.6 Visio	7
2 Strategiset painopisteet ja tavoitteet näkökulmittain	9
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus	10
Palvelukyky	12
Toimintatavat	13
Oppiminen ja kehittyminen	14
2.1 Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuonna 2011	15
2.2 Ympäristötavoitteet	15
2.3 Muut toiminnalliset tavoitteet vuonna 2011	15
3 Vuosien 2011–2013 keskeiset tehtävät	16
Yleissuunnittelu	17
Asuminen	18
Elinkeinotoiminta	19
Julkinen kaupunkitila ja viheralueverkosto	20
Esikaupunkivyöhykkeen kehittäminen ja täydennysrakentaminen	21
Kulttuuriympäristön vaaliminen ja kehittäminen	22
Maankäytön soveltava tutkimus	23
Liikenne	24
4 Resurssit	27
4.1 Henkilöstö	27
4.2 Määrärahat	27
Liite: Toiminnan suunnittelun kaavio	28
Liite: Strategiakartta	29
Liite: Organisaatiokaavio	30

Kaupunkisuunnittelua innovatiivisella otteella

Kaupungin luonteeseen kuuluu alituinen muutos. Ihmisten ja yritysten tarpeet, toiveet ja odotukset muuttuvat ajassa ja tämä heijastuu myös siihen mitä kaupunkiympäristöltä vaaditaan. Muutoksen luonteeseen kuuluu myös arvaamattomuus. On asioita, joita emme kykene ennustamaan. Sen vuoksi kaupunkisuunnittelijoiden tulee olla ennakkoluulottomia ja rohkeita. Hyvä kaupunki syntyy innovatiivisella otteella uusia ratkaisuja kokeilemalla.

Kaupunkisuunnitteluviraston roolina on toimia myös kaupunkisuunnitteluun liittyvien innovaatioiden edistäjänä. Esimerkki tästä on yhteistyössä VTT:n kanssa toteutettu kaupunkisuunnittelun ekotehokkuutta arvioiva kehityshanke. Osana sitä on kehitetty kaavoituksen ekotehokkuutta arvioiva työkalu. Pyrkimyksenä oli löytää käyttökelpoisimmat menetelmät kaupunkialueiden ekotehokkuuden arviointiin ja lisäämiseen ja parantaa kaavoituksen vaikuttavuutta hyvän ja kestäväan kaupungin rakentumiseen.

Myös asumiseen liittyvien vaihtoehtojen lisääminen on välttämätöntä. Helsingin ei pidä tyytyä nykymuotoiseen melko yksipuoliseen kerrostalotuotantoon. Tarvitsemme uusia toteutustapoja, uusia talo- ja asuntotyypppejä, uusia toimijoita markkinoille ja uutta rohkeaa ajattelua. Helsinki on jo ottanut askelia siihen suuntaan, luovuttamalla joitakin tontteja suoraan loppukäyttäjille esimerkiksi ryhmärakentamishankkeiden kautta.

Helsinki pyrkii vahvistamaan asemaansa maan merkittävimpänä kaupallisena keskuksena innovatiivisilla kaupakeskushankkeilla. Helsingin näkökulmasta tällä saralla ajankohtaisia ovat sekä Kalasataman että Keski-Pasilan kilpailut, joilla kehitetään uusia urbaaneja kauppakeskuskonsepteja. Niistä odotetaan isoa piristysruisketta laajenevalle kantakaupungille ja satamilta vapautuville alueille. Ne tulevat olemaan luonteeltaan aidosti urbaaneja.

Oma lukunsa uudenlaisten suunnitteluavausten joukossa on myös kolmen kunnan yhteisen yleiskaavan laadinta Östersundomin alueelle. Östersundomin suunnittelun kannalta on merkittävää, että Helsinki, Vantaa ja Sipoo ovat löytäneet yhteisen sävelen yhteisen yleiskaavan laatimisesta. Yhteinen yleiskaava on erittäin tärkeä, sillä sen avulla määritellään alueen suuntaviivat pitkälle tulevaisuuteen. Siinä määritetään esimerkiksi joukkoliikennratkaisut sekä rakentamisen rajat.

Virastopäällikkö Tuomas Rajajärvi

Toiminnan perusta

1.1 Yleistä

Kaupunkisuunnitteluviraston strategiset painopistealueet, tavoitteet ja tehtävät vuosille 2011–2013 pohjautuvat kaupungin strategiaohjelmaan, MA-ohjelmaan (maankäytön ja asumisen ohjelma), yleiskaavaan 2002 sekä sidosryhmiltä ja asiakkailta tulleisiin aloitteisiin ja hakemuksiin.

Toimintasuunnitelma on jaettu kahteen osaan. Ensimmäinen osa on strateginen ja siinä toiminnan painopistealueet, tavoitteet ja toimenpiteet on jaoteltuna nk. tasapainotetun näkökulmakehikon mukaisesti (BSC). Toinen osa on tehtäväluettelo, joka on viraston sisäinen työväline ja sisältää työyksikkökohtaiset tehtäväkortit aikatauluineen vuosille 2011–2013.

1.2 Ydintehtävät

Viraston keskeiset tehtävät ovat kaavoitus ja liikennesuunnittelu sekä niitä tukevat toiminnot.

- Yleiskaavoitus
- Osayleiskaavoitus
- Asemakaavoitus

- Liikennesuunnittelu
- Teknistoloudellinen suunnittelu
- Ympäristösuunnittelu
- Kaavoitusta ja liikennesuunnittelua palveleva tutkimus
- Kaavoitusta ja liikennesuunnittelua palveleva ylikunnallinen yhteistyö

1.3 Asiakkaat

Viraston asiakkaat on jaoteltu sisäisiin ja ulkoisiin asiakkaisiin.

Sisäiset asiakkaat

- Kaupunkisuunnittelulautakunta
- Muut luottamushenkilöt
- Muut hallintokunnat

Ulkoiset asiakkaat

- Kaupunkilaiset (asukkaat, yritykset, yhteisöt)
- Kaupungin ulkopuoliset viranomaiset ja yhteisöt
- Helsingissä kävijät

Kuva: Veera Arstio, Helsingin kuvataidelukio

Helsingin kaupungin visio

Helsinki pääkaupunkina ja seudun keskuksena on kehittyvä tieteen, taiteen, luovuuden ja oppimiskyvyn sekä hyvien palvelujen voimaan perustuva maailmanluokan liiketointa- ja innovaatiokeskus, jonka menestys koituu asukkaiden hyvinvoinnin ja koko Suomen hyväksi.

Metropolialuetta kehitetään yhtenäisesti toimivana alueena, jossa on luonnonläheinen ympäristö ja hyvä asua, oppia, työskennellä sekä yrittää.

Kuva: Laiturin sarjakuvatyöpaja

1.4 Toiminta-ajatus

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto suunnittelee ja ohjaa Helsingin maankäyttöä ja liikennettä sekä ohjaa kaupunkiympäristön kehittymistä.

Virasto vastaa ammattitaitoisesti ja luovasti alansa päätöksen valmistelusta vuorovaikutuksessa muiden asiantuntijoiden ja kuntalaisten kanssa.

1.5. Arvot

Viraston arvot ovat ammattitaitoisuus, avoimuus, luovuus, oikeudenmukaisuus, päämäärätietoisuus ja yhteistyöhenkisyys.

1.6. Visio

Keväällä 2010 käytiin läpi toimintaympäristön muutoksia, visioitiin kaupunkisuunnittelun tulevaisuutta ja pohdittiin kaupunkivisioita päivittämistä. Uusi kaupunkivisio hyväksyttiin 16.11.2010.

Kaupunkivisio

Helsinki on kodikas ja elinvoimainen suurkaupunki

Kehitämme Helsinkiä urbaanina, viihtyisenä ja kaupunkirakenteeltaan tiivistyvänä kaupunkina. Haluamme suunnittelun avulla luoda edellytykset riittävän suurelle ja laadukkaalle asuntorakentamiselle, hyvälle lähipalveluille ja monipuolisille elinkeinoille. Tuomme kaupungin takaisin kaupunkiin.

Pyrkimyksemme on vähentää henkilöautoriippuvuutta hyvässä seudullisella joukkoliikenteellä ja miellyttävällä pyöräily- ja jalkankävelyympäristöllä. Pidämme huolen siitä, että emme tuhlaa luonnonvaroja ja varmistamme, että arvokas luonto ja hyvät virkistysmahdollisuudet säilyvät myös jälkipolville. Kunnioitamme Helsingin historiaa ja perinteitä, mutta emme pelkää innovatiivisia ja rohkeita ratkaisuja, joilla kehitämme kiinnostavaa kaupunkiympäristöä.

Virastovisio

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto on johtava ja arvostettu kaupunkisuunnitteluorganisaatio, jonka ammattitaitoinen henkilökunta on avoin uusille ajatuksille ja yhteistyölle.

Kuva: Kaupunkimittausosasto

2

Strategiset painopisteet

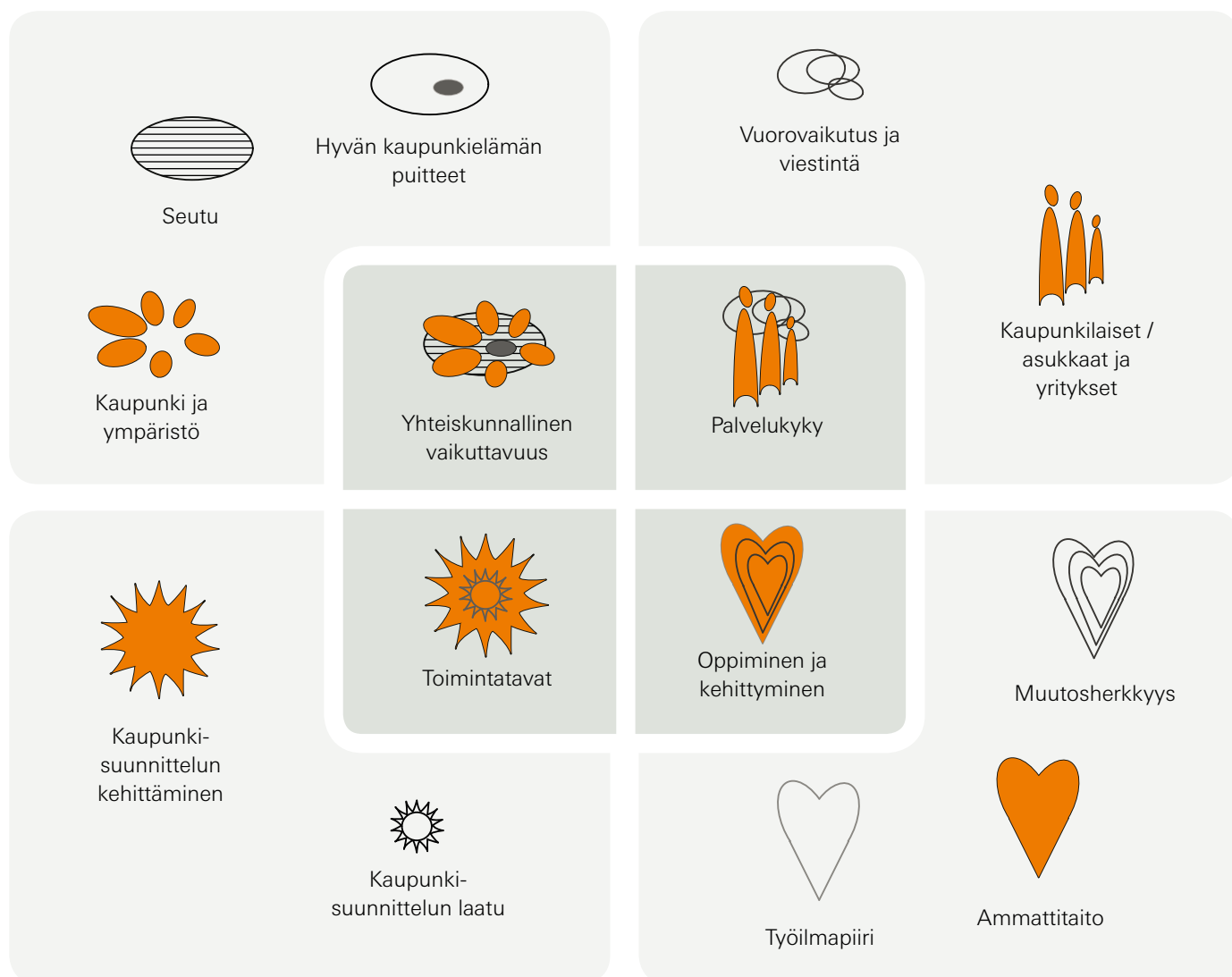
Kaupungin strategiaohjelma

Kaupunkisuunnittelun tehtävät toteuttavat Helsingin kaupunginvaltuuston hyväksymää strategiaohjelmaa kaudelle 2011–2013. Ohjelma jakautuu neljään pääkohtaan: hyvinvointi ja palvelut, kilpailukyky, kaupunkirakenne ja asuminen sekä johtaminen. Näistä pääkohdista on poimittu kaupunkisuunnittelua koskevat strategiset painopistealueet ja tavoitteet.

Kuva: Laiturin sarjakuvatyöpaja

ja tavoitteet näkökulmittain

Viraston tasapainotettu strateginen näkökulmakehikko (BSC):

Viraston toiminnan näkökulmat ovat yhteiskunnallinen vaikuttavuus, palvelukyky, toimintatavat sekä oppiminen ja kehittyminen. Strategisten painopisteiden määrittelyssä on tarkasteltu kaupungin strategiaohjelman lisäksi myös toimintaympäristön keskeisiä muutoksia, joista keskeisimmät ovat talouden kehitys, ilmastonmuutokseen liittyvät tavoitteet sekä seudullinen yhteistyö. Lisäksi vuosien 2011–2013 tavoitteita ja toimenpiteitä on tarkasteltu riskienhallinnan näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Painopiste

Tavoite

Toimenpiteet 2011–2013

Seutu

Aktiivinen vaikuttaminen seudun (14 kuntaa) yhteisen kaupunkipolitiikan määrittelyyn, millä tähdätään koko seudun kilpailuaseman vahvistamiseen ja kestävään ympäristöön kaupunkirakenteella ja liikennejärjestelmällä

- Seudun maankäytön ja liikennejärjestelmän yhteen sovittaminen kestäväällä tavalla tehokkaan joukkoliikennejärjestelmän, erityisesti raideliikennejärjestelmän varaan

Seudullisen maankäytön yleissuunnittelun edistäminen

- maankäytön yleislinjausten edistäminen MAL 2050 hyväksymien strategisten linjausten mukaisesti
- maankäytön ohjaaminen raideliikenteen vaikutuspiiriin

Pääkaupunkiseudun yhteisen yleiskaavatyön (4 kuntaa) valmistelun käynnistäminen yhteisellä kehityskuvalla

Aktiivinen vaikuttaminen HLJ-toimikunnan työskentelyyn HLJ 2011 -suunnitelman ja aiesopimuksen laatimiseksi ja hankkeiden edistämiseksi

Aktiivinen osallistuminen maakuntakaavatyöhön

Hyvän kaupunkielämän puitteet

Kaupunkirakenteeltaan monipuolisen, turvallisen, terveellisen ja kauniin ympäristön ja asumisen Helsinki

- Elinvoimainen keskusta ja kantakaupunki
- Esikaupunkien renessanssi
- Laadukas julkinen kaupunkitila
- Kävelyn ja pyöräilyn kaupunki
- Tehokkaan ja autoliikenteeseen nähden kilpailukyisen joukkoliikenteen kaupunki

Projektialueiden, keskustan ja esikaupunkien täydennysrakentamisalueiden kaavoitus, liikenne- ja ympäristösuunnittelu sekä rakentamisen ohjaus

Turvataan kaavoituksen keinoin edellytykset peruspalveluille koko kaupungissa

Helsingin keskustan kilpailukyvyyn ja vetovoimaisuuden kehittäminen

Elinkeinoalueiden toimintaedellytysten vahvistaminen maankäytön ja liikenteen suunnittelussa. Turvataan erityisesti työvoimaintensiivisten alueiden vahvistaminen.

Alueiden teknisen, taloudellisen ja terveellisen toteuttamiskelpoisuuden varmistaminen

Joukkoliikenteen, pyöräilyn ja jalankulun edellytysten parantaminen

- raideliikenneverkoston laajentaminen
- liityntäpysäköinnin kehittäminen
- pyöräverkon tihentäminen ja kävelyalueiden lisääminen

Pääkatuverkon kehittäminen

Liikenneturvallisuuden parantamissuunnitelmat

Kaupungin strategiaohjelma

Kilpailukyky:

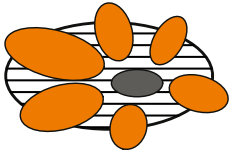
Monimuotoinen, kansainvälisesti kilpailukykyinen ja turvallinen Helsinki

- Houkutteleva, toimiva ja hauska kaupunki
- Monipuolisen elinkeinorakenteen ja uusien työpaikkojen Helsinki
- Luodaan edellytyksiä palvelualojen, osaa- miseskittymien ja yritysten kasvulle
- Luodaan edellytykset työpaikkamäärän kasvulle

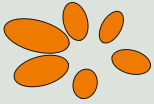
Kaupunkirakenne ja asuminen:

Asumisen määrä ja laatu sekä kaupunkiympäristön monipuolisuus turvataan

- Toteutetaan mielenkiintoisia, kauniita ja toimivia urbaaneja asuinalueita ja ympäristöjä
- Helsingin keskustan elinvoimaa vahvistetaan

Painopiste

Kaupunki ja
ympäristö

Tavoite

Ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen ja muutoksen hidastaminen

- Kaupunkirakenteen eheyttäminen ja rakentamisen rajojen määrittely
- Ekotehokkuuden edistäminen maankäytön ja liikenteen suunnittelussa

Kulttuuriympäristön vaaliminen

Viheralueverkoston rakenteellinen vahvistaminen

Toimenpiteet 2011–2013

Raideliikennekaupungin laajentaminen erityisesti seudun poikittaisten yhteyksien osalta

- Asemanseutujen tiivistäminen ja kehittäminen
- Projektialueiden suunnittelu raideliikenteeseen tukeutuen

Aktiivinen osallistuminen ilmastoasioiden tutkimus- ja kehitystoimintaan ja uuden tiedon kytkeminen kaavoitukseen

Ekotehokkuuden edistäminen kehittämällä työkaluja suunnitelmien ekotehokkuuden arviointiin ja parantamiseen

Joukkoliikenteen nopeuttaminen

Pyöräilyn ja jalankulun edellytysten parantaminen ja markkinoinnin kehittäminen

Asuinalueiden ja rakentamisen energiatehokkuuden edistäminen

Kulttuuriperinnön huomioon ottaminen kaavoituksessa

Viheraluestrategian valmistelu

Kaupunkirakenne ja asuminen:

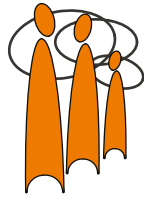
Liikennejärjestelmää kehitetään kestävien liikenne-
muotojen edistämiseksi

- Liikennejärjestelmää kehitetään pääosin raide-
liikenteeseen perustuen, joukkoliikenteen pal-
velutasoa nostamalla sekä kävely- ja pyöräily-
mahdollisuuksia lisäämällä
- Helsinkiläisten ja seudullisten intressien yhteen-
sovittamisesta huolehditaan

Kaupunkirakenne ja asuminen:

Kaupunkirakennetta eheytetään ilmastonmuu-
tokseen vastaamiseksi

- Kaupunkirakennetta eheytetään raideliiken-
neverkkoon tukeutuen
- Kaupunkirakennetta kehitetään energiaa
säästäväksi
- Täydennysrakentamista edistetään

Painopiste

Tavoite

Toimenpiteet 2011–2013

Kaupunkilaiset /
asukkaat ja
yritykset

Kaavalliset edellytykset

- riittävälle, monipuoliselle ja kohtuullisin kustannuksin toteutettavissa olevalle asuntotuotannolle eri käyttäjäryhmille

- elinkeinotoiminnan edistämiseksi

Parhaat mahdolliset toimintaedellytykset

- korkeakoulutukselle ja osaamiselle
- elinvoimaisille kampusalueille

Laaditaan tarvittavat asemakaavat n. 5000 asunnon rakentamiselle (n. 450 000 k-m² vuosittain). Tavoitteena on, että vähintään 25 % olisi täydennysrakentamista muille kuin suurille projektialueille.

Uusien kerrostaloratkaisujen ja -asumismuotojen edistäminen

Laaditaan tarvittavat asemakaavat toimitilarakentamiselle.

Kampusalueiden (Arabia, Viikki, Kumpula, Töölö, Meilahti, keskustakampus) toiminnallinen vahvistaminen ja integrointi elävään kaupunkirakenteeseen

Vuorovaikutus
ja viestintä

Aktiivinen vuorovaikutus kaupunkilaisten ja muiden osallisten kanssa

Ennakoivan ja innovatiivisen viestinnän ja vuorovaikutuksen hyödyntäminen merkittävässä kaupunkisuunnitteluhankkeissa

Asiakaslähtöinen toimintatapa

Kansainvälinen verkostoituminen

Uusien verkkopohjaisten viestintä- ja vuorovaikutusmenetelmien kehittäminen ja hyödyntäminen: karttapohjainen kyselytyökalu, sosiaalisen median ratkaisut ja digitaalinen kuvapankki

Projektialueiden, liikennesuunnittelun ja Laiturin verkostoviestien kehittäminen nykyistä asiakaslähtöisempään suuntaan.

Helsingin kaupunkisuunnittelusta käytävän keskustelun tukeminen ennakoivan mediaviestinnän avulla.

Laiturin toiminnan tiiviimpi nivominen osaksi kaupunkisuunnitteluviraston prosesseja

Kaupunkiluotsihankkeen toiminnan vakiinnuttaminen ja Helsinki Horizon 2030 infokontin tarjoaminen Helsingille strategisesti merkittäviin kansainvälisiin tapahtumiin

Ammatillisen osaamisen kehittäminen kansainvälisessä vuorovaikutuksessa

Kaupungin strategiaohjelma

Kaupunkirakenne ja asuminen:

Asumisen määrä ja laatu sekä kaupunkiympäristön monipuolisuus turvataan

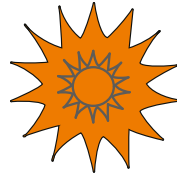
- Asuntotuotannon määrän ja laadun toteutuksesta huolehditaan

Hyvinvointi ja palvelut:

Asiakkaita palvelevat palvelut tarjotaan asukkaalle osallisuutta ja omaa vastuuta vahvistaen

- Sähköisiä palveluja, vuorovaikutusta ja osallisuutta vahvistetaan

Monipuolisen elinkeinorakenteen ja uusien työpaikkojen Helsinki

Toimintatavat

Painopiste

Kaupunki-
suunnittelun
laatu

Tavoite

Suunnittelun korkea laatu, laadun varmistus ja kehittäminen

Suunnittelun innovatiivisuus

Kustannustietoisuuden edistäminen

Tehokkaat prosessit

Toimenpiteet 2011–2013

Ulkoiset ja sisäiset suunnittelu- ja ideakilpailut

Aivoriihet ja työpajat

Ulkopuolisen erityisasiantuntemuksen käyttäminen (konsulttitoimeksiannot, asiantuntijalausunnot)

Designpääkaupunki 2012 -hankkeen kohteet

Kaavatalousselvitykset sekä maankäytön yhdyskuntataloudellisten vaikutusten arviointi ja koulutus

Prosessien kehittäminen yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa

Sähköisen asianhallinnan käyttöönotto ja siihen liittyvien järjestelmien integroiminen

Kaupunki-
suunnittelun
kehittäminen

Varautuminen toimintaympäristön muutoksiin (mm. seutu- ja kuntarakennemuutokset, kansainvälinen vuorovaikutus)

Kumppanuuskaavoitus yhteistyössä toteuttajien kanssa

Hallintokuntien välisen yhteistyön lisääminen

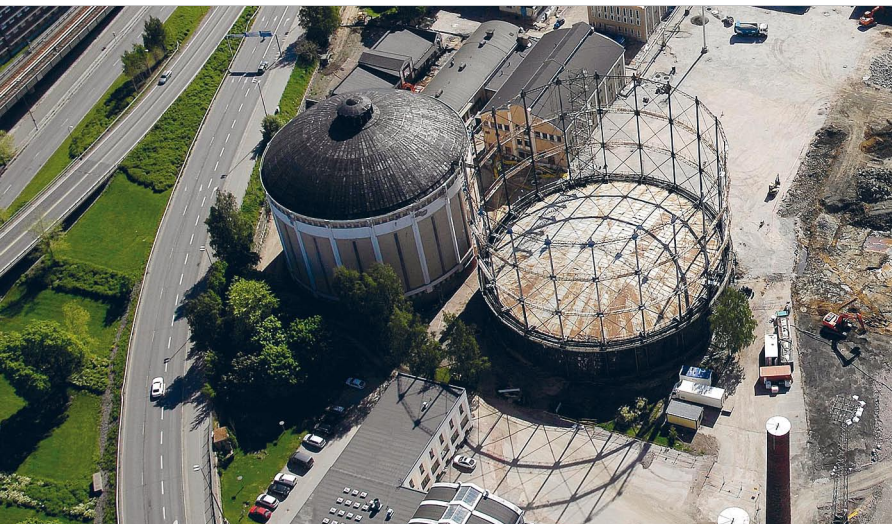
Seudun yleiskaavoittajien yhteistyöryhmän toiminnan kehittäminen

Osallistuminen kansainvälisiin kehityshankkeisiin

Yhteistyön kehittäminen toteuttavien hallintokuntien kanssa

Kumppanuuskaavoitushankkeet Kruunuvuorenrannassa ja Kuninkaantammassa

Käyttäjälähtöisen suunnittelun edistäminen esimerkiksi kohderyhmäkyselyin

Strategiaohjelma

Talouden tasapainosta huolehditaan ja palvelutuotannon vaikuttavuutta parannetaan

Kuva: Kaupunkimittausosasto

Oppiminen ja kehittyminen

Painopiste

Tavoite

Toimenpiteet 2011–2013

Ammattitaito

Hyvä esimiestyö
Osaava henkilöstö tulevaisuuden tarpeisiin
Kansainvälinen osaaminen
Perehdyttämisen varmistaminen

Työssä oppiminen
Hyvän johtamisen varmistaminen

- esimiesten tehtävät ja vastuut
- esimieskoulutuksen jatkaminen

Ulkoiset ja sisäiset koulutukset
Henkilöstötarpeiden ennakointi ja asiantunteva rekrytointi
Kansainvälinen tiedonhankinta, asiantuntijavaihdot ja verkottuminen (mm. kaupunkisuunnitteluakatemia)
Uuden työntekijän suunnitelmallinen perehdyttäminen

Työilmapiiri

Toimiva sisäinen viestintä
Viraston strategian jalkauttaminen
Osastojen ja työyksiköiden välinen tiivis vuorovaikutus
Viraston hyvän imagon ylläpitäminen

Kehitetään keinoja sisäisen keskustelun lisäämiseksi
Strategiset tavoitteet selkiytetään käytännön toimenpiteiksi toimintasuunnitelmassa
Joustavien palkitsemisjärjestelmien kehittäminen
Eri ikäisten työhyvinvoinnin parantaminen (ikäjohtaminen)

Muutosherkkyys

Tietämyksen varmistaminen ja hallinta
Toimintaympäristön muutoksiin varautuminen

Tutkimusyhteistyö (Tieke, korkeakoulut)
Joustava resursointi ja tehtävien priorisointi

Kaupungin strategiaohjelma

Johtaminen:

Muutosvalmiutta lisätään johtamista ja henkilöstön osaamista kehittämällä

- Laadukkaalla johtamisella ja henkilöstön osaamisella ja vaikutusmahdollisuuksia kehittämällä edistetään yhteisten tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan kehittämistä
- Henkilöstön saatavuutta, osaamista, palkitsemista ja työhyvinvointia vahvistetaan

Kuva: Kaupunkimittaosasto

2.1 Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuonna 2011

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 10.11.2010 vuoden 2011 talousarvion, missä kaupunkisuunnitteluvirastolle vahvistettiin seuraavat sitovat toiminnalliset tavoitteet:

- Laaditaan Vantaan ja Sipoon kanssa Östersundomin yhteisen yleiskaavan luonnos
- Laaditaan MA-ohjelman mukaisesti asemakaavoja noin 5 000 asunnon rakentamisen mahdollistamiseksi pääosin raideliikenteen palvelualueelle (tämä tarkoittaa noin 450 000 krs-m²:n kaavoittamista)
- Joukkoliikenteen kuljetusosuus aamuliikenteessä keskustaan on > 72,5 %
- Joukkoliikenteen osuus poikittaisliikenteessä on 20 %
- Jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennematkojen yhteenlaskettu osuus kaikista matkoista kasvaa yhden prosenttiyksikön
- Energian säästötavoite: 2 %:n säästö vuonna 2011 vuoden 2010 kokonaisenergian kulutuksesta

2.2 Ympäristötavoitteet

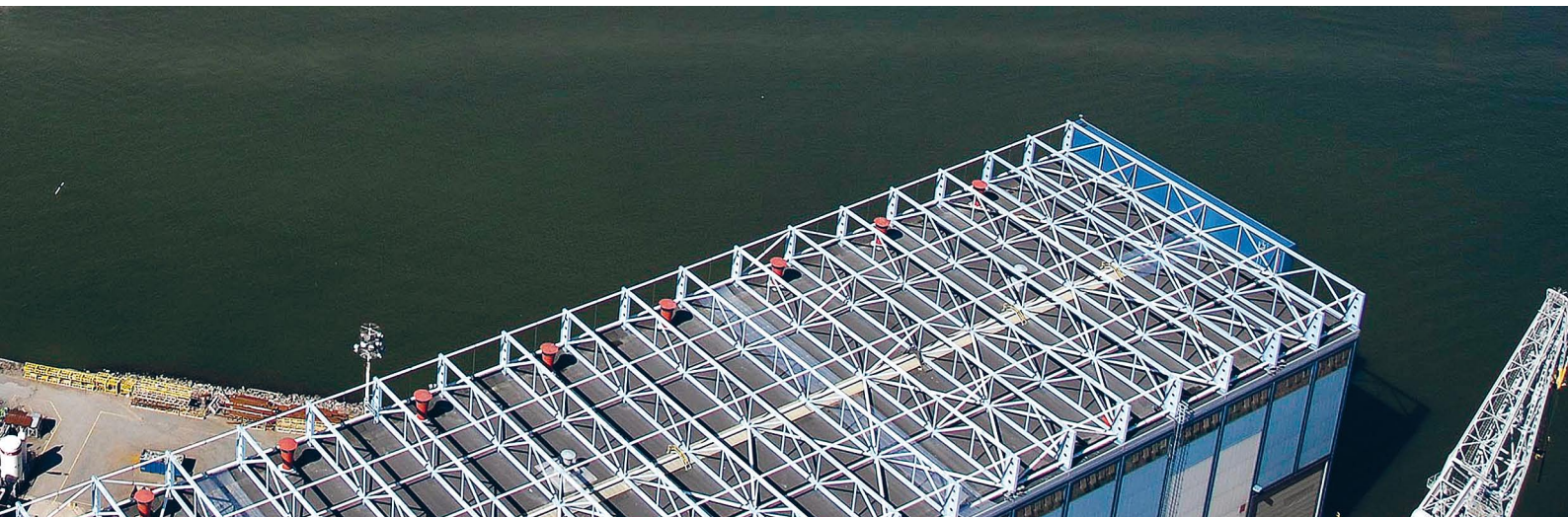
Suunnittelun yhteydessä tarkastellaan aina sekä hankkeiden vaikutuksia ympäristöön että ympäristötekijöiden maankäytölle asettamia reunaehtoja. Suunnittelun yhteydessä tehdään etenkin meluun, tärinään, ilmanlaatuun, maaperän ja sedimenttien pilaantuneisuuteen sekä laitosten riskeihin liittyviä selvityksiä, arviointoja ja suunnitelmia.

Kaupunkisuunnittelun yhdeksi painopisteeksi on asetettu ilmastomuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen ja muutoksen hidastaminen. Tavoitteeksi vuosille 2011–2013 on asetettu:

- Kaupunkirakenteen eheyttäminen ja rakentamisen rajojen määrittely
- Ekologisen kestävyys edistäminen maankäytön ja liikenteen suunnittelussa
- Energian säästötavoite: 2 %:n säästö vuonna 2011 vuoden 2010 kokonaisenergian kulutuksesta

2.3 Muut toiminnalliset tavoitteet vuonna 2011

- Asemakaavoitetusta asuntokerrosalasta vähintään 1 250 asuntoa (noin 110 000 krs-m²) on täydennysrakentamista
- Turvataan elinkeinoelämän toimivuus laatimalla riittävästi toimitilakaavoja kaupunkirakenteen ja saavutettavuuden kannalta hyville paikoille
- Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden ja kuolleiden kokonaismäärän vähenemistrendi on vähintään 2 % vuodessa
- Yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa tuetaan toimia, jotka edistävät pyöräilyä. Tavoitteena on pyöräilyn lisääminen ja turvallisuuden edistäminen
- Talvipyöräilyreitistö ja sen laatuvaatimukset määritetään

3

Vuosien 2011–2013 keskeiset

Kuvat: Kaupunkisuunnitteluvirasto

Yleissuunnittelu vastaa kaupungin menestymisen edellyttämästä tutkimuksen ja suunnittelun hoitamisesta maankäytön ja toimintojen kehittämisen osalta. Toimintakenttä kattaa yleiskaavoituksen, maankäyttöä kehittävän tutkimuksen ja teknistaloudellisen suunnittelun.

Yleissuunnittelu on jatkuvaa, ”rullaavaa” toimintaa. Sen avulla suunnataan kaupungin maankäyttöä pitkällä tähtäyksellä sekä tuotetaan ajantasaista ja ennakoivaa sovellettua tietoa suunnitteluratkaisujen perustaksi. Teknistaloudellisen suunnittelun tarkoitus on varmistaa rakentamisen toteutuskelpoisuus. Yleissuunnittelun kautta tulkitaan kaupungin strategiset tavoitteet maankäytön kielelle. Seudullinen suunnitteluyhteistyö on yleissuunnittelun ydintehtäviä. Uudenmaan maakuntaliittojen yhdistyminen vuoden 2011 alusta luo hyvän pohjan seudun tasapainoiselle kehittymiselle.

- Asumisen ja maankäytön seudullinen suunnittelu kiinteässä vuorovaikutuksessa liikenteen suunnittelun kanssa
- Uusien kaupunginosien toteuttamisedellytysten luominen
- Kaavavarannon riittävyyden varmistaminen
- Esikaupunkialueiden kehittäminen ja täydennysrakentaminen
- Suunnittelun laadullinen kehittäminen (ekotehokkuus, seurantavälineet)

Keskeiset suunnitelmat vuosina 2011–2013:

1. Maankäytön kehityskuva
2. Pääkaupunkiseudun yhteinen yleiskaava
3. Östersundomin yhteinen yleiskaava
4. Esikaupunkien renessanssi, yleissuunnitelman runko
5. Esikaupunkien renessanssi, alueelliset kehittämissuunnitelmat
6. Hernesaari, osayleiskaava
7. Koivusaari, osayleiskaava
8. Kivinokka, osayleiskaava
9. Vartiosaari, osayleiskaava
10. Meri-Rastilan länsiranta, osayleiskaava
11. Maanalainen hankejärjestelmä

Meneillään olevat yleispiirteiset suunnitelmat

Tulevat yleispiirteiset suunnitelmat (ei vielä toimintasuunnitelmassa)

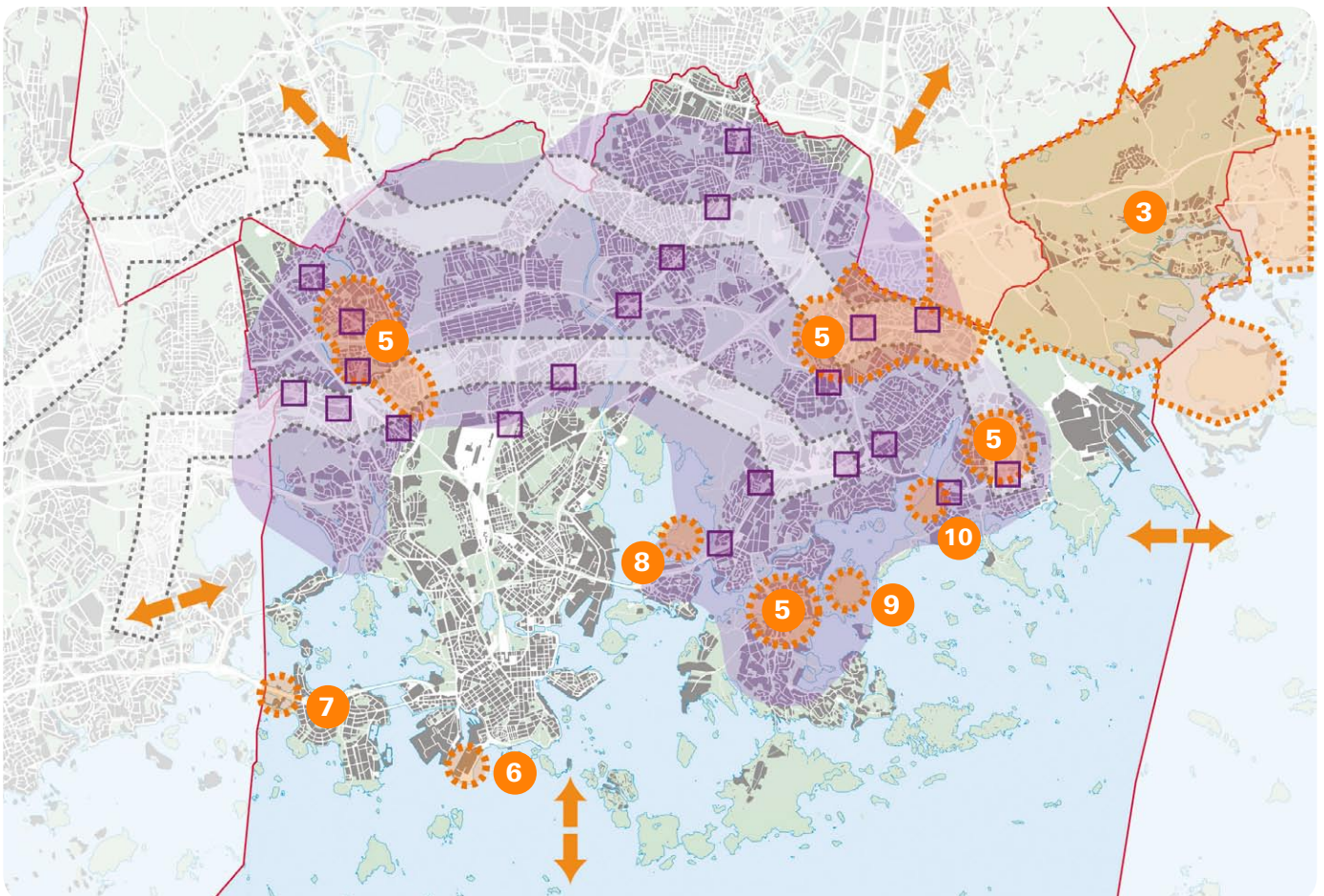
Ylikunnallinen yhteistyö

Asemanseutujen kehittäminen

Jokeri-vyöhykkeet

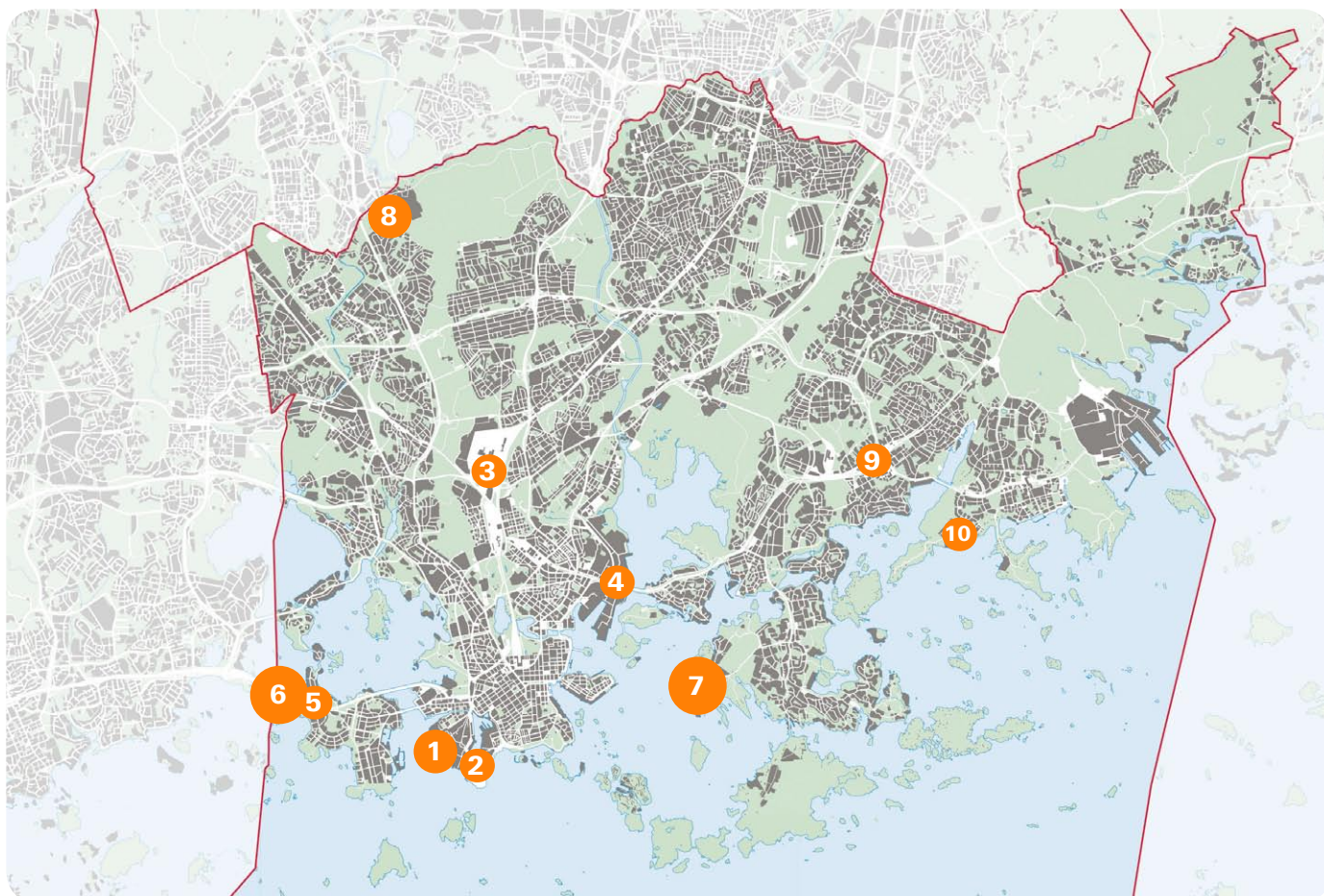
Asuminen

Laaditaan asunto-ohjelman mukaisen asuntorakentamisen mahdollistamiseksi asemakaavaehdotuksia monipuoliselle ja kohtuullisin kustannuksin toteutettavissa olevalle asuntotuotannolle eri käyttäjäryhmille

Tärkeimmät kaavoituskohteet vuosina 2011–2013:

1. Jätkäsaari
2. Hernesaari
3. Keski-Pasila
4. Kalasatama
5. Katajaharju
6. Koivusaari
7. Kruunuvuorenranta
8. Kuninkaantammi
9. Itäkeskus
10. Meri-Rastilan länsiranta

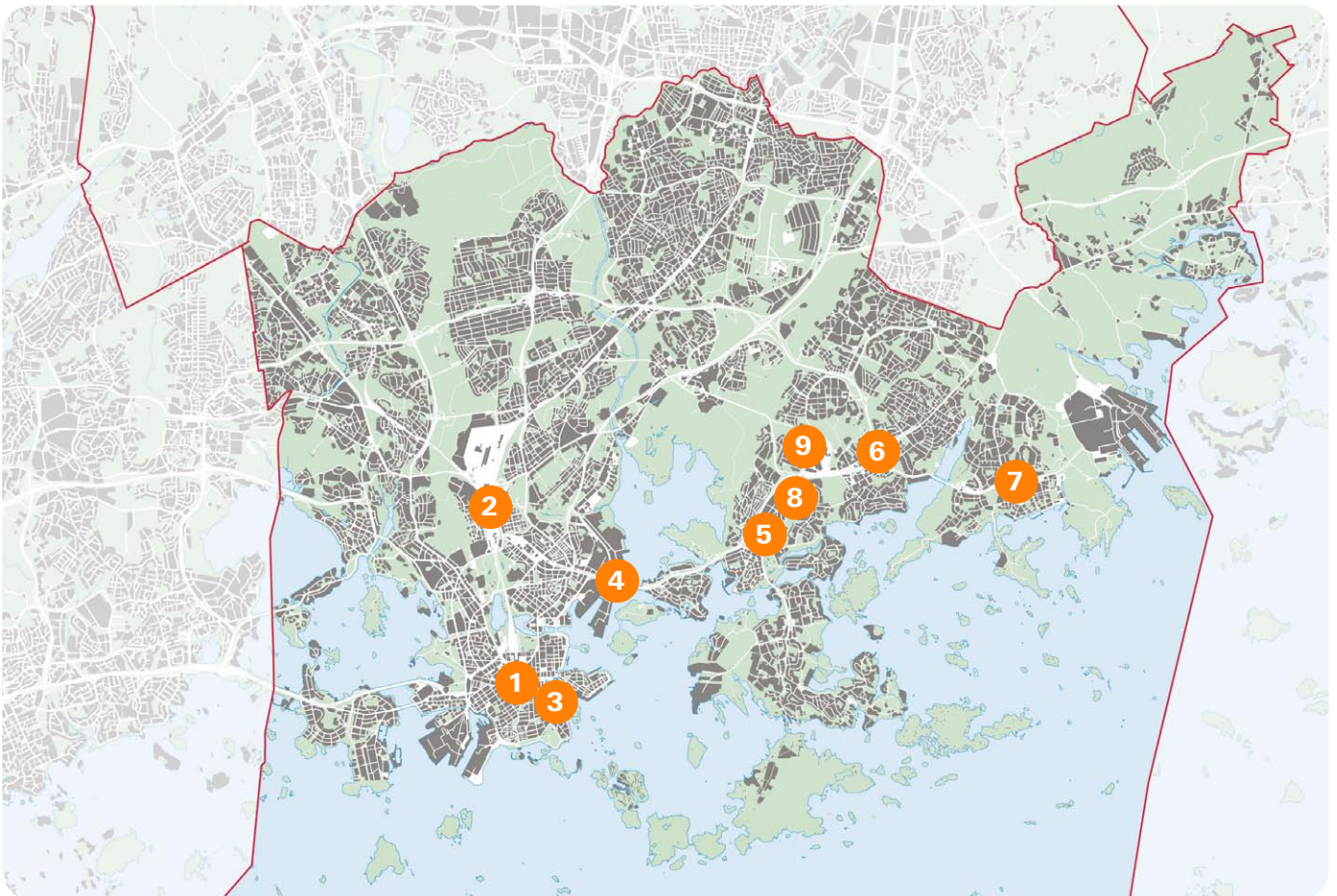

Elinkeinotoiminta

Turvataan elinkeinoelämän kehittäminen ja elinkeinopolitiikan toteuttaminen laatimalla riittävästi ja oikea-aikaisesti toimitilakaavoja kaupunkirakenteellisesti tarkoitustenmukaisille paikoille

Tärkeimmät kaavoituskohteet vuosina 2011–2013:

1. Ydinkeskustan hankkeet
2. Keski-Pasila
3. Eteläsatama
4. Kalasatama
5. Herttoniemen keskus
6. Itäkeskus
7. Vuosaaren keskus
8. Herttoniemen yritysalue
9. Roihupellon yritysalue

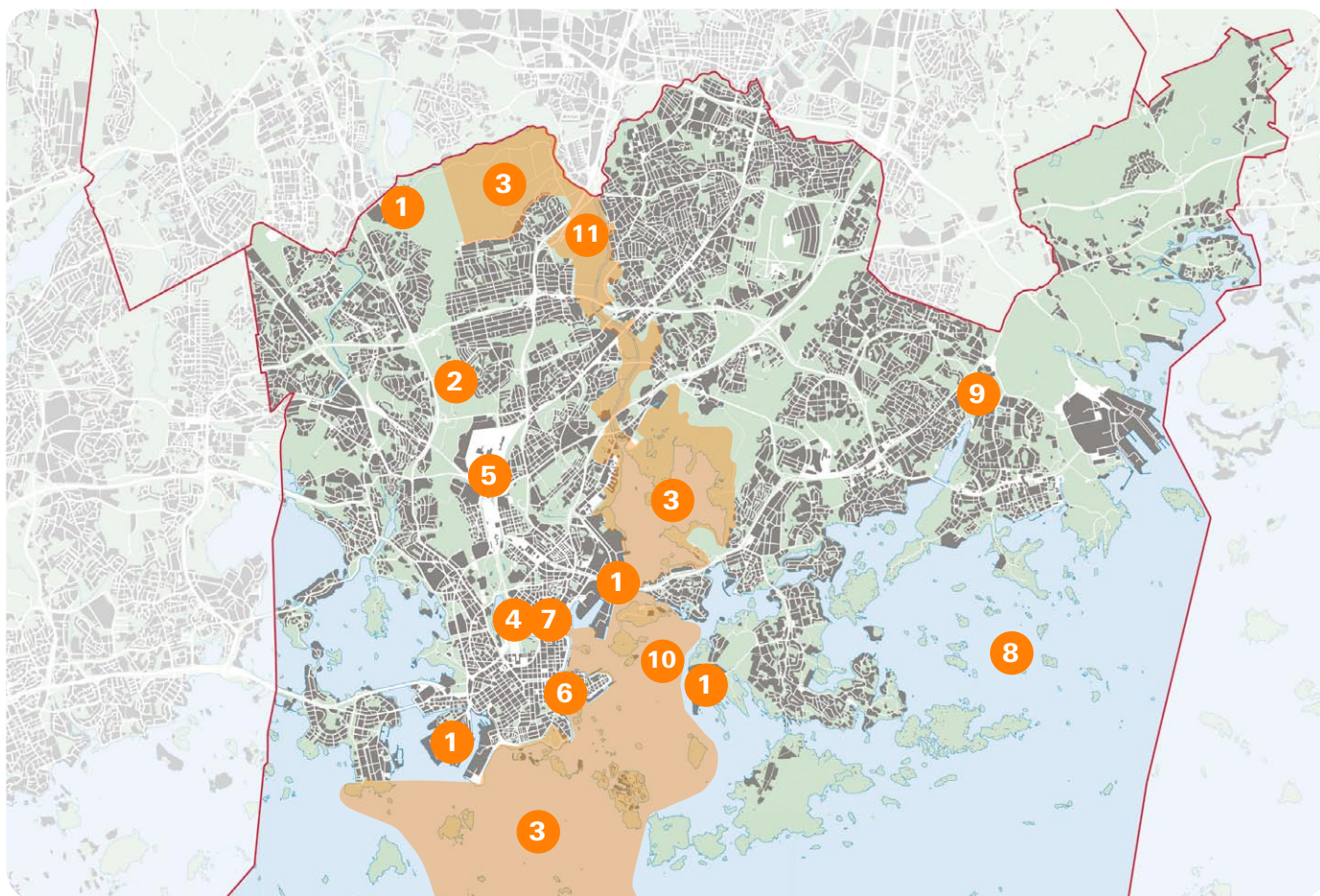

Julkinen kaupunkitila ja viheralueverkosto

Suunnitellaan julkista kaupunkiympäristöä ja keskeisiä virkistysaluekokonaisuuksia

Tärkeimmät suunnittelukohteet vuosina 2011–2013:

1. Suuriin asuntoaluekohteisiin liittyvä maisema- ja virkistysaluesuunnittelu: Kruunuvuorenranta, Jätkäsaari, Kuninkaantammi, Kalasatama
2. Keskuspuisto
3. Helsingipuisto
4. Töölönlahden puistoalueet ja julkiset kaupunkitilat
5. Keski-Pasila, julkiset kaupunkitilat
6. Eteläsatama
7. Kävelykeskusta
8. Itäinen saaristo
9. Itä-Helsingin kulttuuripuisto
10. Kruunuvuorensilta
11. Tuomarinkylän kartanon alue

Esikaupunkivyyöhykkeen kehittäminen ja täydennysrakentaminen

Laaja-alainen yhteistyö lähiöiden vetovoimaisuuden ja elinvoimaisuuden parantamiseksi.

Esikaupunkien renessanssi, yleissuunnitelma

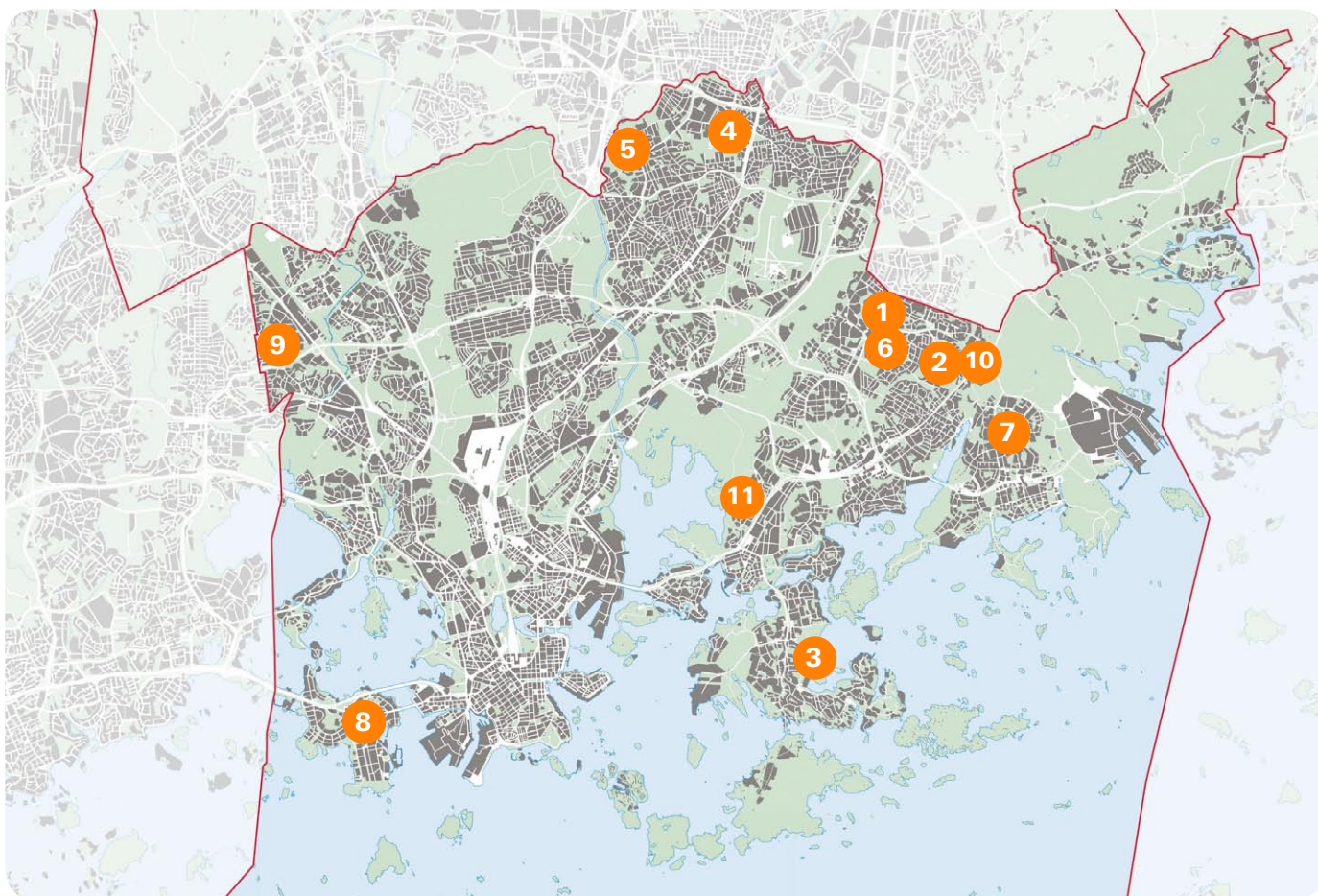
- vetovoimainen esikaupunkiasuminen
- kaupunginosapuistojen toiminnalliset konseptit
- elinkeinojen sekä julkisten ja kaupallisten palvelujen toimintaedellytysten parantaminen

Esikaupunkien renessanssi, kohdealueiden suunnittelu

- täydennysrakentaminen sekä asemanseutujen ja ostoskeskuksien kehittäminen
- uudet pientaloalueet

Tärkeimmät suunnittelukohteet vuosina 2011–2013:

1. Kontula
2. Mellunmäki
3. Laajasalo
4. Tapulikaupunki
5. Siltamäki
6. Kontulan keskus
7. Keski-Vuosaari
8. Lauttasaaren liikekeskus
9. Konala
10. Mellunmäen eteläosan uudet pientaloalueet
11. Länsi-Herttoniemen uudet pientaloalueet

Kulttuuriympäristön vaaliminen ja kehittäminen

Tehdään kulttuurihistoriallisesti merkittäviä ympäristöjä koskevia selvityksiä. Laaditaan ohjeita ja kehittämisperiaatteita rakennussuojelu- ja maisemakulttuurikohteita varten.

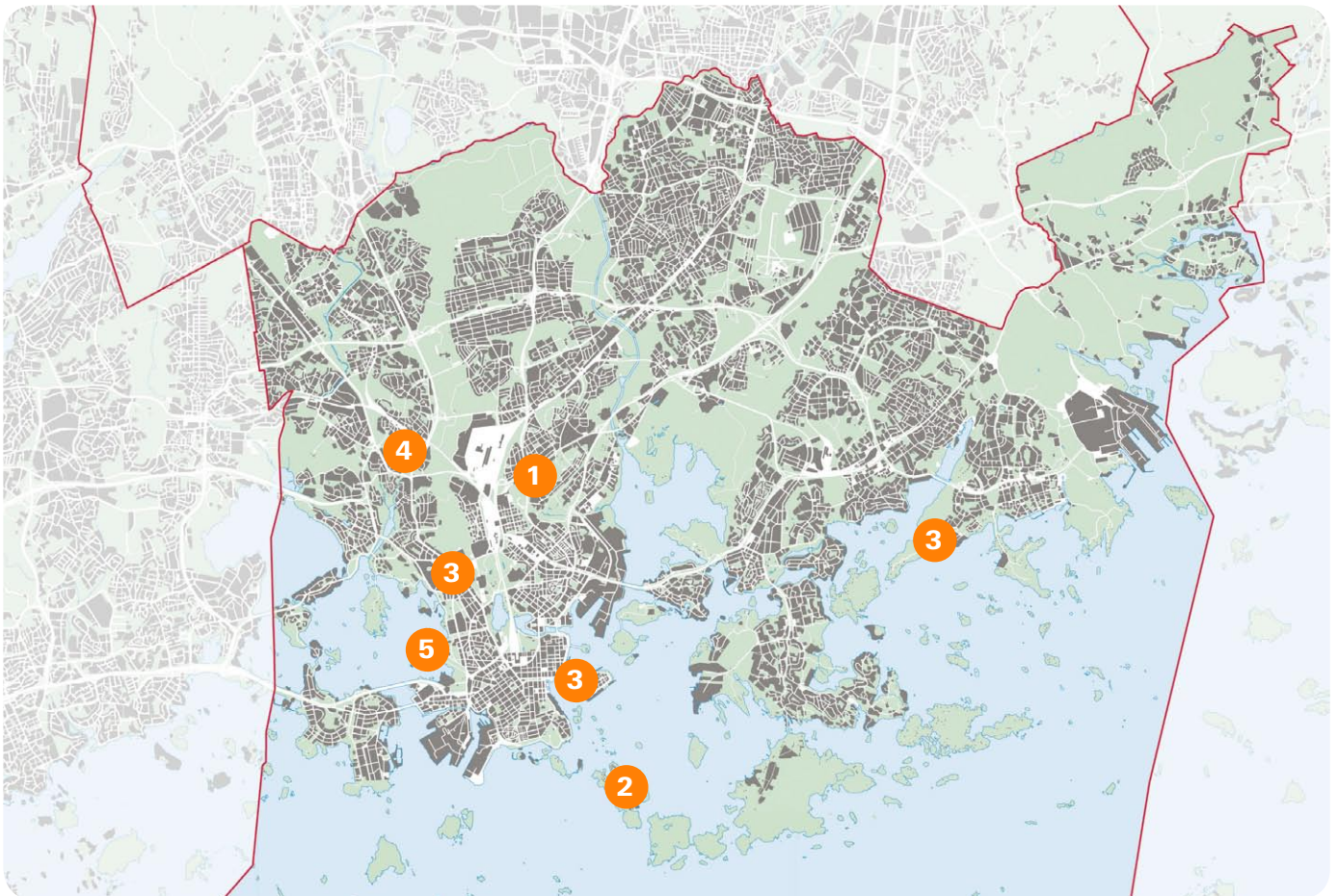
Kulttuurihistoriallisesti merkittävien aluekokonaisuuksien vanhentuneita asemakaavoja uusitaan ja laaditaan alueiden arvot turvaavia suojeluasemakaavoja.

Ajankohtaisia teemoja vuosina 2011–2013:

- Uudemman arkkitehtuurin suojelu
- Kerrostaloalueiden suojelu- ja kehittämisperiaatteet
- Maisemakulttuurin suojelu- ja kehittämisperiaatteet

Tärkeimpiä kohteita vuosina 2011–2013:

1. Olympiakylä, Kisakylä
2. Suomenlinna
3. Alvar Aallon suunnittelemat rakennukset
4. Haagan kultareuna-alue
5. Lapinlahden sairaala-alue

Maankäytön soveltava tutkimus

Kuva: Kaupunkimittausosasto

Tutkimuksen roolina on olla tulevaisuuden tuntosarvina ja luoda tietopohjaa suunnittelulle. Tutkimuksen kautta vastataan ja osallistutaan keskusteluun, joka koskee kaupungin tulevaisuuden kehityssuuntia. Suunnittelun tuloksellisuuden arviointiin kehitetään mittareita ja ennakointivälineitä.

Painopisteet 2011–2013:

Elinkeinot

Asumisen ongelmat ovat hallinneet keskustelua Helsingin tulevaisuudesta. Elinkeinoiminnan kysymykset ovat jääneet osin varjoon. Yritysten sijoittumiskaisuja tehdään muuttuvien perusteiden. Reagoiminen ja ennakoiminen tulee perustua parhaaseen käsitykseen elinkeinoelämän muutostrendeistä. Vuosien 2011–2013 aikana rakennetaan tietopohja Helsingin yritysalueiden maankäytön yleissuunnitelmaa varten. Samalla analysoidaan yritysalueiden tilanne osana seudullista kokonaisuutta. Lisäksi arvioidaan esikaupunkien asemanseutujen potentiaalia yritysten sijoittumisen kannalta esikaupunkien renessanssin mahdollistamiseksi.

Kaupan sijoittuminen

Suunnittelun yhteydessä arvioidaan kaupan tulevaa tilantarvetta, mitoittamista ja sijoittumista. Helsingin oloissa on tärkeää arvioida kaupunkimaisten ratkaisujen kuten kadunvarsiliiketoimien ja urbaanien kauppakeskusten toimintaedellytyksiä. Toimintasuunnitelman kaudella laaditaan asemakaavoitukseen liittyviä hankekohtaisia kaupan selvityksiä ja vaikutusten arvioita.

Kaupunki- ja paikallisualueet

Alueet (paikallisualueet) on käsite, joka kuvaa alueen ulkopuolelta ”vangittujen” tulojen merkitystä alueen ostovoiman määrään ja markkinoita palvelevien alojen sijaintiin ja kasvuun. Tiedot suunnitelmien paikallisualueellisuudesta vaikutuksista ovat tukena päätöksenteossa.

teossa. Ne toimivat indikaattorina alueen vetovoimasta asukkaiden, turistien, työmatkalaisten, liikematkalaisten yms. näkökulmasta.

Kaavavarannot ja asuntotuotannon riittävyys

Helsingin seudun ydinalueen kaupungit ylläpitävät ja hankkivat käyttöönsä paikkapohjaista perustietoa, jota voidaan hyödyntää tutkimustarkoituksiin. Kaavoitukselta, kiinteistöistä, rakennuskannasta, asuntotuotannosta ja väestöstä on käytettävissä yksityiskohtaista tietoa pitkältä ajalta. Tämä mahdollistaa asumisessa ja asuntotuotannossa tapahtuneiden muutosten analyysin ja tiedon soveltamisen. Vuosien 2011–2013 aikana arvioidaan tonttitarjonnan, asuntotuotannon ja asuntokysynnän välisiä vaikutussuhteita laajana kokonaisuutena ja kaavavarannon riittävyyttä asuntotuotantoon.

Ekotehokkuuden huomioiminen

Vuonna 2010 kaupunkisuunnittelulautakunnalle esitellyn kaavoituksen ekotehokkuuden arviointityökalun kehittämistä ja testaamista jatketaan. Pyrkimyksenä on luoda ja ottaa suunnittelun tueksi käyttöön monipuolinen ja käyttäjäystävällinen apuväline, jolla on mahdollista arvioida suunniteltavan alueen ekotehokkuutta. Yhteistyössä VTT:n kanssa on määritelty ekotehokkuuskäsitteen sisältö ja suhde kansainvälisiin määritelmiin siten, että määritelmä on Helsingin osalta mielekäs. Tällöin voidaan keskittyä niihin Helsingin kehityksen ja tarpeiden kannalta olennaisiin kysymyksiin, joihin voidaan maankäytön suunnittelulla vaikuttaa.

Liikenne

Helsingin seudun 14 kunnan alueelle laadittu liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnos (HLJ 2011) valmistui lokakuussa 2010 lausunnoille kuntiin ja muille sidosryhmille. Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) hallitus päättää liikennejärjestelmäsuunnitelmasta lausuntojen jälkeen alkuvuonna 2011. Suunnitelmassa korostetaan erityisesti liikenteen ja maankäytön yhteensovittamisen tärkeyttä ja esitetään joukkoliikenteen, erityisesti raideliikenteen ja liityntäpysäköinnin, tieverkon, pyöräilyn ja kävelyn sekä liikenteen ohjauksen ja hallinnan kehittämisohjelma vuosille 2020, 2035 ja 2050.

Myös Helsingin sisäistä liikennejärjestelmää kehitetään kestävien liikennemuotojen edistämiseksi pääosin raideliikenteeseen perustuen, joukkoliikenteen palvelutasoa nostamalla sekä kävely- ja pyöräilymahdollisuuksia lisäämällä. Joukkoliikenteen parantamisen rinnalla kehitetään pääkatuverkon ongelmakohtia. Niiden kehittäminen parantaa myös joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä. Liikenteen hallinnan keinoin edistetään liikennejärjestelmän turvallista ja tehokasta sekä taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävää käyttöä.

Keskeiset liikennesuunnittelutehtävät vuosina 2011–2013:

Liikennejärjestelmän kehittäminen

Helsingin seutu

Osallistuminen Helsingin seudun liikennejärjestelmän kehittämiseen

- Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma HLJ 2011 ja sen pohjalta solmittava aiesopimus valtion kanssa liikennejärjestelmän toteutuksesta
- Uudenmaan maakuntakaavan liikenneyhteistyö
- Raide-Jokerin hankesuunnitelman valmistelu yhdessä Espoon, HSL:n ja liikenneministeriön kanssa
- Länsimetron liityntäliikennesuunnitelma yhdessä HSL:n ja Espoon kanssa
- Pisara-radan yleissuunnittelu ja YVA yhdessä liikenneviraston kanssa
- Östersundomin liikennejärjestelmän kehittäminen yhdessä Vantaan, Sipoon ja Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa.
- Kansainväliset liikenneyhteydet (mm. Helsinki – Tallinna ja Helsinki – Pietari)

Helsinki

Raideliikenneverkon kehittämisselvitykset yhdessä HSL:n kanssa.

Johdinautojärjestelmän hankeselvitys yhdessä HSL:n kanssa.

Logistiikkajärjestelmien kehityksen seuraaminen ja edistäminen yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa.

Pysäköintijärjestelmän kehittäminen (asukkaat, toimitilat)

Joukkoliikennehankkeet

Bussi- ja raitiovaunuliikenteen nopeuttaminen
Raitioliikenteen (ja/tai bussiliikenteen) laajentaminen mm. Etelä-Helsingin ja Munkkiniemen alueilla

Pääväylähankkeet

Maantiet

- Säteittäiset pääväylät
- Hakamäentien jatke länteen
- Kehä I:n kehittäminen
- Kehä II:n yleissuunnitelman tarkistaminen

Pääkadut

- Itäväylän ja Linnanrakentajantien liittymä
- Sörnäisten tunneli

Keskusta

Laaditaan suunnitelmia jalankulkualueiden laajentamiseksi kävelykeskustassa.

Älyliikenteen ja liikennevalo-ohjauksen kehittäminen

Pyöräilyn edistäminen

Pyöräilyprojekti 2010–12

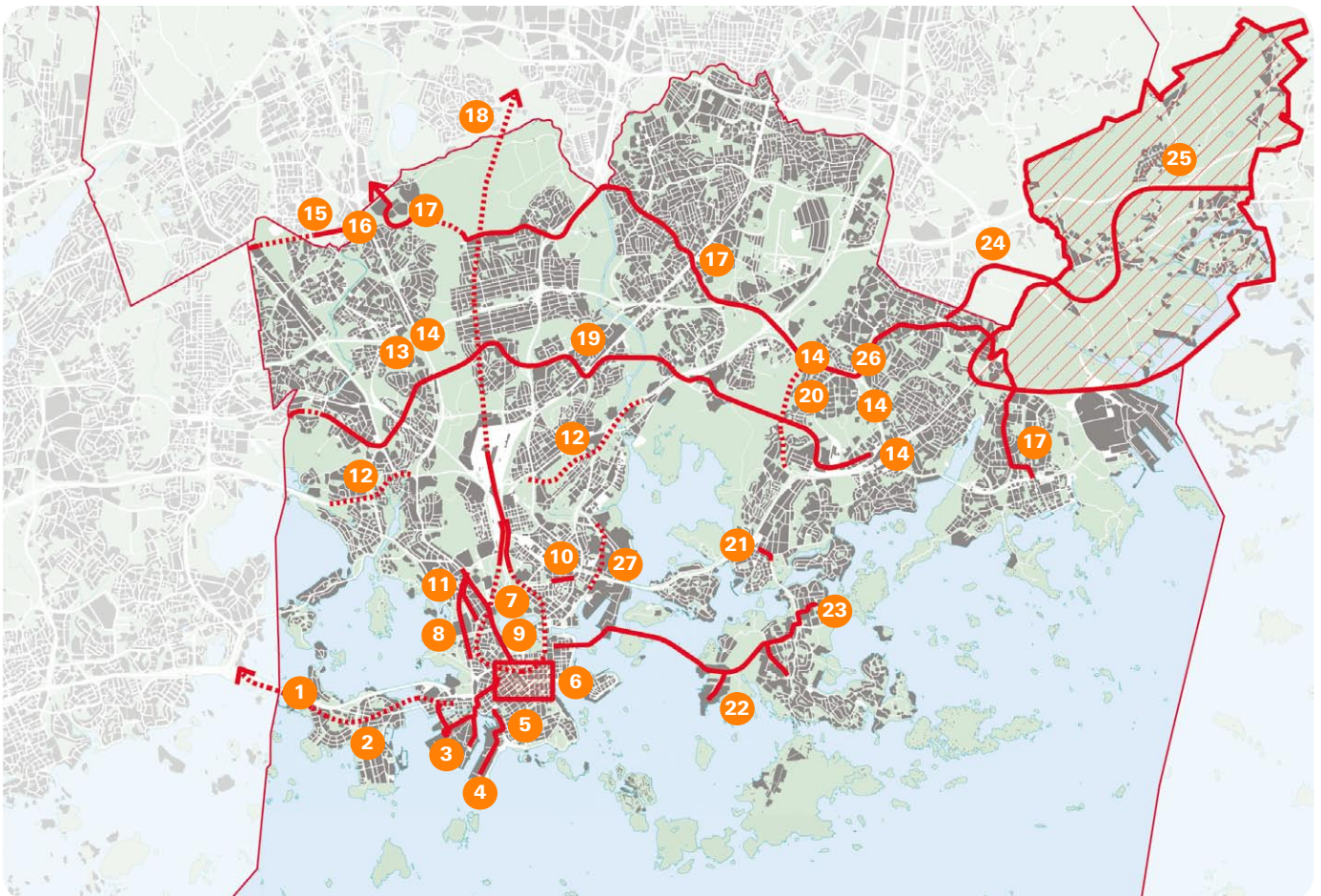
- Pyöräilyn suunnitteluperiaatteet
- Pyöräilyn markkinointi ja yhteistyö
- Pyöräpysäköinti ja pyöräkeskus
- Pyörätiehankkeet

Asukkaiden ja yritysten liikennealoitteiden valmistelu

Kuva: Laiturin sarjakuvatyöpaja

1. Koivusaaren liittymä	dinkadun raitiotie Töölöntorilta	18. Lentorata
2. Länsimetro	Mannerheimintielle	19. Raide-Jokeri
3. Jätkäsaaren raitiotiet	12. Hakamaentien jatkeet	20. Yhdyskatu Itäväylä-Kehä I
4. Hernesaaren raitiotie	13. Kaupintien ja Näyttelijäntien liittymä	21. Itäväylän ja Linnanrakentajantien liittymä
5. Telakkakatu	14. Kehä I:n ja Hämeenlinnanväylän liittymä	22. Laajasalon raitiotieyhteys
6. Kävelykeskusta	Kehä I:n ja Kivikontien liittymä	23. Laajasalon keskustan liikennejärjestelyt
7. Pisara-rata	Kehä I:n ja Myllypurontien liittymä	24. Östersundomin raideyhteys
8. Nordenskiöldinkadun-Mechelininkadun pyörätie	Kehä I:n ja Itäväylän liittymä	25. Östersundomin tie- ja katuverkko
9. Mannerheimintien pyörätiejärjestelyt	15. Kehä II	26. Kontulantien ja Sirrikujan risteysliikennevalot
10. Helsinginkadun itäpään pyörätie	16. Kuninkaantammen liittymä	27. Sörnäisten tunneli
11. Topeliuksenkadun ja Nordenskiöldinkadun raitiotie	17. Jokeri 2	

Kuva: Kaupunkimittausosasto

4.1 Henkilöstö

Henkilöstötarpeiden ennakkoinnilla johdetaan toimintaympäristön muutoksista aiheutuvat viraston osaamis- ja henkilöresurssitarpeet. Viraston henkilöstöpolitiikan keskeisin painopiste on osaamisen varmistaminen sekä yksilö että organisaatiosollla. Uusien henkilöiden perehdyttämisohjelmaa kehitetään. Asiantuntijan jäädessä eläkkeelle otetaan tehokkaasti käyttöön eri toimintamalleja osaamisen ja kokemusperäisen tiedon jakamiseen. Kehityskeskustelujen yhteydessä laaditaan henkilökohittaiset kehityssuunnitelmat. Tehtävää täytettäessä huomioidaan mahdollisuus hyödyntää sisäistä tehtäväkiertoa. Henkilöresurssissa on tarve geoteknisen suunnittelun vahvistamiseen.

Kannustava ja palkitseva johtaminen on avainasemassa tavoitteiden toteutumisessa. Henkilöjohtamista tuetaan lähiesimiehille järjestettävillä koulutuksilla ja perehdytyksellä. Palkitsemisjärjestelmää kehitetään ja sen tunnettavuutta lisätään.

4.2 Määrärahat

Määrärahoista suurin osa eli 67 % on henkilöstömenoja. Toinen merkittävä menoerä ovat kiinteistömenot, joihin menee 11 % määrärahoista. Asiantuntijapalveluihin on varattu rahaa noin 3,5 miljoonaa euroa, jota käytetään suunnittelupalvelujen ostamiseen. Suunnittelupalveluja hankitaan ulkopuolelta silloin, kun tarvitaan erityisosaamista ja kun halutaan saada vaihtoehtoisia suunnitelmia ja ideoita maankäytön ja liikenteen suunnitteluratkaisujen pohjaksi.

Lähivuosien suunnitteluohjelmaan kaupunkisuunnitteluvirastossa kuuluu kaupungin kannalta strategisesti erittäin merkittäviä uusia alueita kuten Vuosaaren sataman valmistumisen jälkeen vapautuvat alueet (Jätkä-, Sompa- ja Hernesaari) ja Siipoosta Helsinkiin liitetyt alueet. Ideoita ja suunnitteluratkaisuja haetaan tällöin myös kansainvälisesti suunnatuilla tarjous- ja kilpailumenettelyillä.

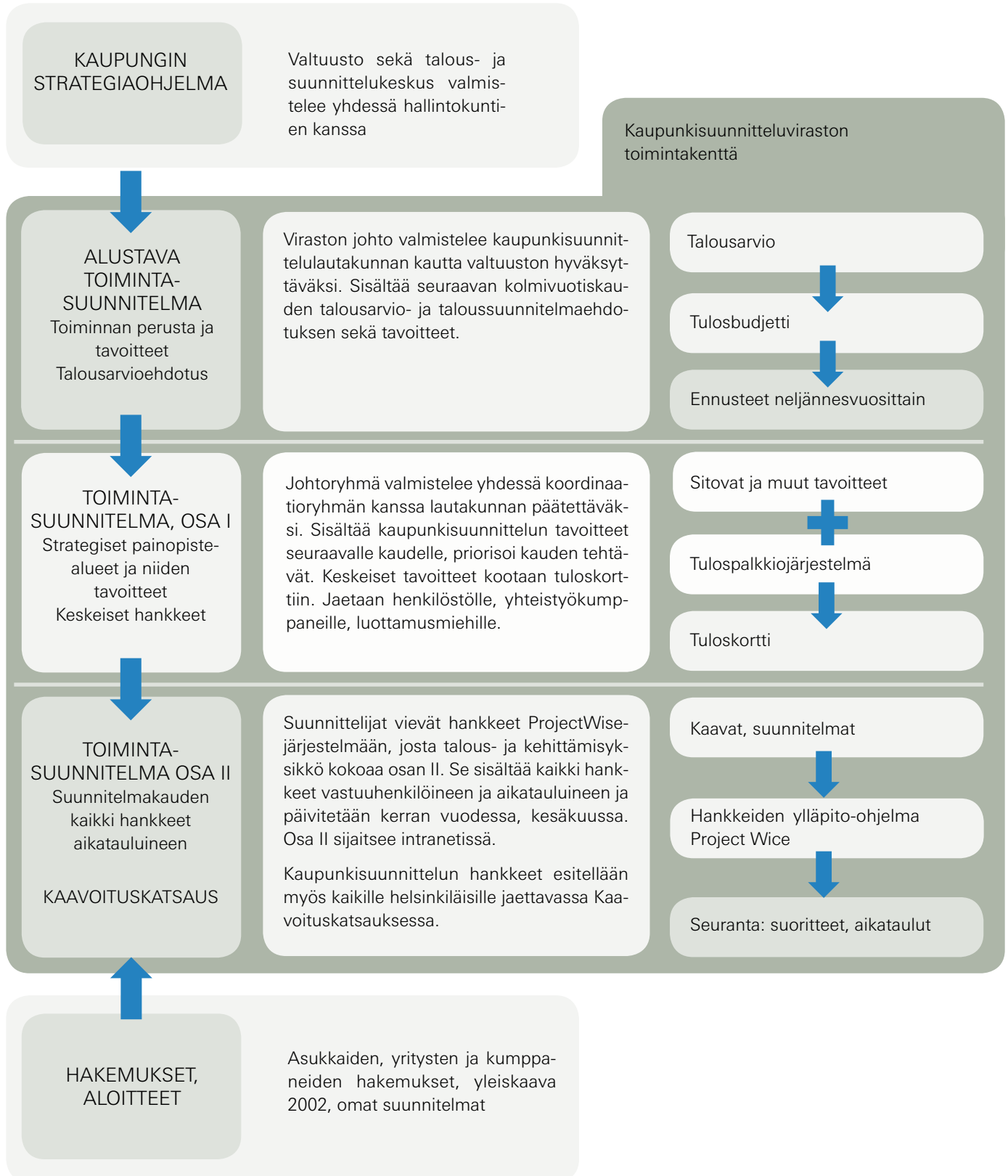
Henkilöstö koostuu seuraavista tehtävistä:

	Vakanssit:
esimiehet	33
asemakaavasuunnittelijat	52
liikennesuunnittelijat	47
yleiskaavasuunnittelijat	16
tekniäloudelliset suunnittelijat	12
maisemasuunnittelijat	9
muut kaavoituksen asiantuntijat	15
suunnitteluavustajat	36
liikennevalojen ylläpito henkilöstö	5
viestintä (sis. Laituri; näyttely- ja infopiste)	11
it-asiantuntijat	11
muut tehtävät	37
Yhteensä	284
Keski-ikä	47
2010 jäi eläkkeelle	14
2011 eläkeikä täyttyy	17
2012 eläkeikä täyttyy	9
2013 eläkeikä täyttyy	5
2014 eläkeikä täyttyy	16

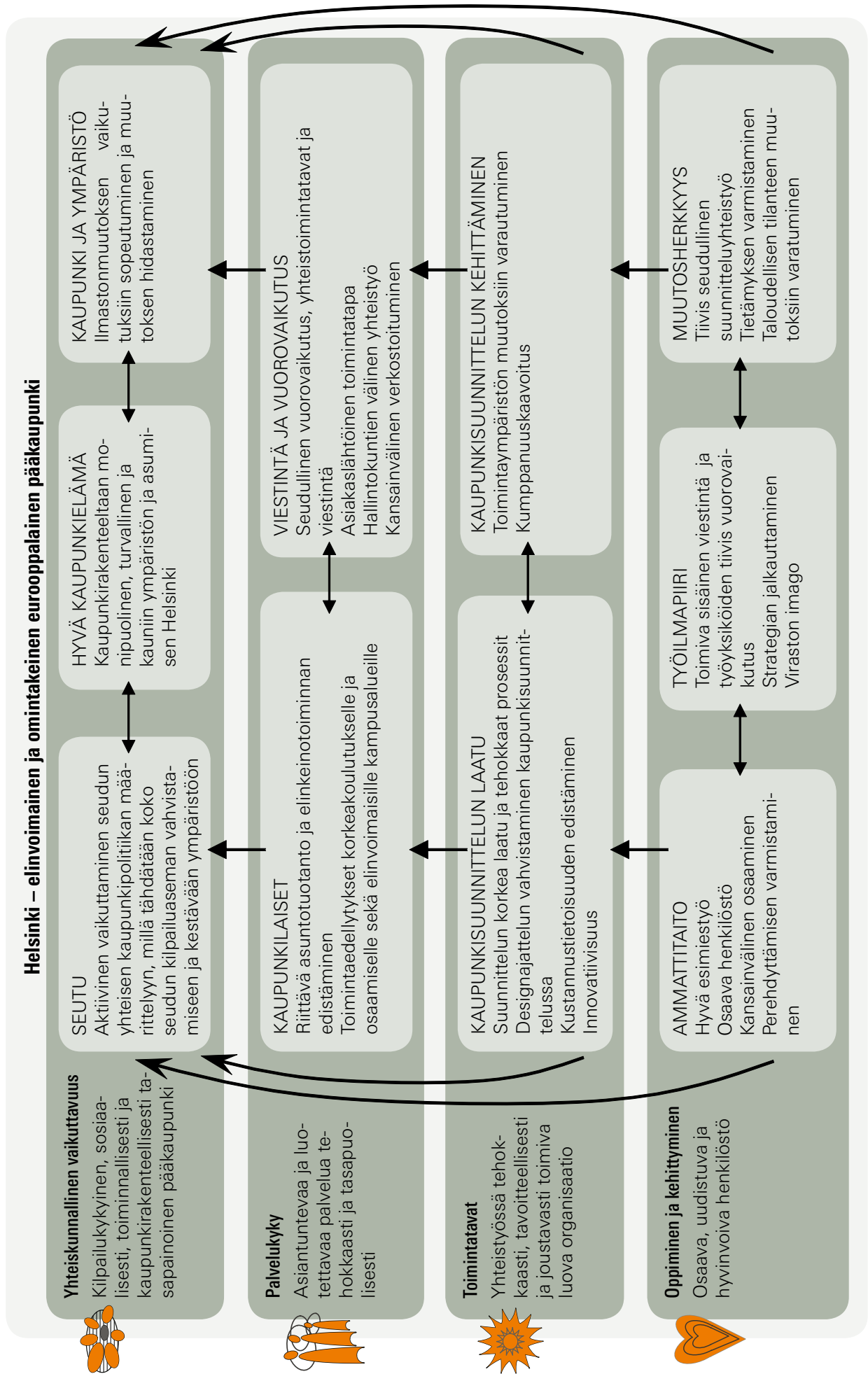
Vuoden 2010 talousarvio sekä määrärahat vuodelle 2011 menolajeittain:

Vuosi	2010 (euroa)	2011 (euroa)
Myyntitulot	16 000	26 000
Maksutulot	300 000	290 000
Tuet ja avustukset	0	0
Vuokratulot	7 000	7 000
Muut tulot	0	0
Tulot yhteensä	323 000	323 000
Palkat	12 943 000	12 544 000
Muut henkilöstökulut	4 418 000	4 297 000
Palvelujen ostot	7 552 000	5 583 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	756 000	742 000
Avustukset	26 000	25 000
Vuokrat	2 941 000	2 947 000
Muut kulut	27 000	26 000
Menot yhteensä	28 663 000	26 164 000

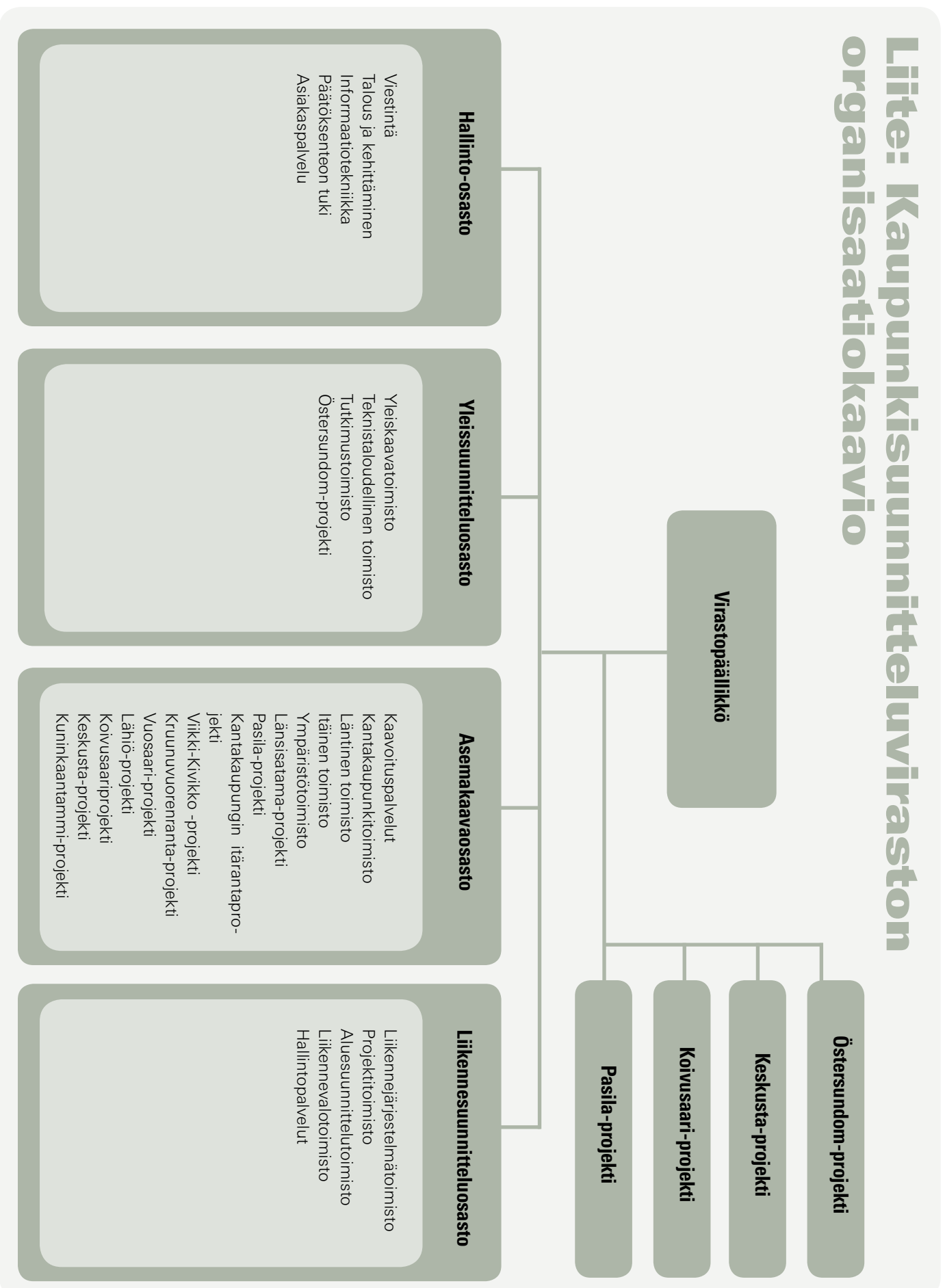
Liite: Toiminnan suunnittelu

Liite: Kaupunkisuunnitteluviraston strategiset painopisteet 2011–2013

Liite: Kaupunkisuunnitteluviraston organisaatiokaavio

Tekijät

Outi Karsimus, Leila Koivulehto

Nimike

KAUPUNKISUUNNITTELUVIRASTON TOIMINTASUUNNITELMA VUOSILLE 2011–2013
TOIMINNAN PERUSTA JA KESKEISET TEHTÄVÄT

Sarjan nimike

Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2011:1

Sarjanumero	2011:1	Julkaisuaika	20.1.2011
Sivuja	32	Liitteitä	0
ISBN	978-952-223-923-5 (nid) 978-952-223-924-2 (pdf)	ISSN	0787-9024
Kieli koko teos	FIN	Yhteenveto	FIN

Tiivistelmä

Toimintasuunnitelma laaditaan vuosittain ja sen hyväksyy kaupunkisuunnittelulautakunta. Toimintasuunnitelma käsittelee viraston toiminnan perustaa ja keskeisiä tehtäviä. Toiminnan perustassa esitetään toiminta-ajatus, arvot, visio sekä strategiset painopistealueet, tavoitteet ja toimenpiteet ja keskeiset tehtävät vuosille 2011–2013

Strategiset painopistealueet samoin kuin keskeiset tehtävät on toimintasuunnitelmassa jaoteltu tasapainoisen johtamisen kehikon mukaisesti. Keskeiset tehtävät on edelleen jaoteltu yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmasta seuraavasti: yleissuunnittelu, asuminen, elinkeinotoiminta, julkinen kaupunkitila ja viheralueverkosto, esikaupunkivyöhykkeen kehittäminen ja täydennysrakentaminen, kulttuuriympäristön vaaliminen ja kehittäminen, maankäytön soveltava tutkimus sekä liikenne. Ohjelmakaudelle on määritetty myös keskeiset kehittämistehtävät.

Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi kaupunkisuunnitteluviraston vuosien 2011–2013 toimintasuunnitelman 20.1.2011

Asiasanat

HELSINKI, YLEISKAARVOITUS, OSAYLEISKAARVOITUS, ASEMAKAARVOITUS, LIIKENNESUUNNITTELU, HANKKEET

ISSN 0787-9024

ISBN 978-952-223-923-5 (nid.)

ISBN 978-952-223-924-2 (PDF)